

ב רמב"ם פרק ג מהלכות ציצית. ^א הנחתה לך לבדו בשוק ואינו צריך אחר לשמרו. הגה (ב) * ואז תיכ בציצית, ודוקא (ג) כשהגדול לובשו פנימים (ד) * צרא יוצא בו (ד) * לשוק (בית יוסף בשם בן חביב ובשם מהרי"ח):

באר היטב

ראשו ורבו ועל ידי התפירה אין בו כשעור, פטור מציצית, שם סימן סו וכן כתב בלקט הקמח: (א) עראי, ואם גדול מתבייש לצאת בו עראי לשוק, אין לברך עליו. ואם הוא יוצא בטלית שאחרים אין יוצאין בו, כטלה דעתו, מן אברהם, ועקב ט"ז, עין בשבני כנסת הגדולה ובספר פרי הארץ סימן א ובעלת תמיד:

משנה ברורה

וילכו בו כל היום ומכל מקום אם אפשר לאדם שיצטעב גדול שהוא כשעור, מה טוב ומה נעים, עד כאן לשונו, וצ"ע (א) הכתמים של הטלית קטן רחבים כדי שיהיו נכרים ויהיה עליהם תורת כבוד ולא שם רצועות: (ב) ואז תיכ בציצית, גדול הלבושה, לאפוקי אם אין בו זה השעור של ראשו ורבו, אז לכלי עלמא פטור (א) אפלו אם הגדול יוצא בה באקראי לשוק, אך אם דרך אנשי המקום שהגדולים ילכו בו בקבע לשוק ואין מתביישין, משמע מדברי הב"ח דתיכ בציצית, ועין בבאור הלכה: (ג) כשהגדול (א) בן שלש עשרה שנה: (ד) לשוק, או (א) לפתח ביתו ברחוב, אבל אם הגדול מתבייש לצאת בו אפלו באקראי לשוק לא תשיב כסות אפלו אם לובשו בביתו. ויש (א) חולקין בזה וסבירא להו דלא בעינן רק אם יש בו כדי לכסות ראשו ורבו של קטן, והסכימו (א) האחרונים להתמיר שלא לברך על טלית קטן אף שיש בו כדי ראשו ורבו של קטן אם הגדול מתבייש לצאת בו באקראי לשוק, דאף שהוא יוצא בטלה דעתו אצל כל אדם, ובענין שעור ראשו ורבו, כתב בספר פרי הארץ בשם ספר דרך חכמה ששעורו שלשת רבעי אמה בארץ ומצי אמה ברחוב, וכתב על זה הממצית השקל והאמצות התיים שאין ספק לזה מן הש"ס, ובפרט במה שכתב תצי אמה ברחוב, ומהנה אנשי מצע (א) לדקדק שיהיה בו אמה מלפניו ואמה מלאחרי, ונקב בית הצואר אין עולה למען, ובטלית קטן בזה צא מן הספקות וכול לברך עליו, ועל כל פנים (א) לא יפתח משלשת רבעי אמה בארץ לכל צד, דאי לא הכי יש בו תשע ברכה לבטלה, כי כתבו האחרונים שמדדו ותמצא ששעור ראשו ורבו של קטן הוא אמה וחצי, ועין בבאור הלכה. ומה שנהגין האשכנזים (א) שילקחין תחית בגד קטן אחד מלפניו ואחד מלאחרי ותוספין בהם רצועות ועושים בהם ציצית, אין יוצאין בזה כלל תובת ציצית, ומלבד שמכשלין מצות ציצית מכריזין ברכה לבטלה בכל יום ועוברים על לא תשא, גם אסור לצאת בו בשבת, וכמבאר בסמ"ק י' יג, עין שם, ועל כל פנים העושים בן לא יברכו עליהן, אלא יברכו בפקר על טלית גדול, וכן ילכו כל היום, כיון שמכתיים על כל פנים בזה שלא לבטל מצות ציצית כל היום, אבל כל יא שמים לא יסמך על זה כלל, אלא יצטעב בגד ממש, כל מדינה לפי מהנהגה, ובאיה מקומות נהגין שהבגד הנקרא קאמזיע"א או ועס"י הוא פתוח מלאחרי ועושים בו ציצית בארבע כנפותיו, ואשרי להם, רק שצריך להזהר שיהיה רבו פתוח, וכן בטלית קטן שעושים במדינתו אחר בזה, ועין לעיל סימן ס"ע ז' מה שכתוב שם, כתב הארי, (א) טלית קטן יותר טוב שלא יהיה בו פתי ורעות. אם לבש הטלית ונתקפל קצת כדרך לובשי בגדים, ואחר שנתקפל אין בו כשעור כדי לכסות ראשו ורבו, כתב בתשובת בית יעקב סימן קו דכיון שעומד להתפשט כפשוט דמי אף שלא נתפשט עדין, והרי יש בו כשעור, עין שם, ועין בבני תיא. טלית קטן שיש בו כדי לכסות ראשו ורבו, ועל ידי התפירה אין בו כשעור, פטור מציצית, שם סימן סו. וכן כתב בלקט הקמח:

שערי תשובה

לובשו על חלוקה ממש ואינו מלביש בו את ראשו, ומכל מקום בשעת הברכה צ"ע צטיקה ואמר בן שלשלו צד הצואר ויהיה מברך להחצוץ, עין שם. ומה שכתב בשם הבית יעקב, עין שם דמבאר דאף שרצה ללבוש בן כשהוא מקפל ואין בו שער טלית מכל מקום אסור ללבוש בלא ציצית שהרי עומד להתפשט, עין שם:

באור הלכה

א * ואז תיכ בציצית, עין במשנה ברורה כמה שכתב, גדול הלבושה, פרוש, דכונה מדי השלחן ערוך. ולענין ארבע כנפות של קטן שהגיע לחנך שתיכ אכיו להטיל בו ציצית, כמבאר לקמן סימן יו, משערין בראשו ורבו של קטן כמות שהוא, ואם בר שית הוא משערין בראשו ורבו שלו, ותיכ אכיו מדרבנן להטיל בו ציצית, פרי מגדים במשפצות וזה, ומה שכתבנו עוד במשנה ברורה, אם דרך אנשי המקום שהגדולים וכו', אף דבכ"ח נזכר סתם, והגדול יוצא בו בקבע, והדוקא במגן אברהם, מכל מקום נראה לי פשוט דכונת הב"ח הוא כן, דאי לא הכי כטלה דעתו אצל כל אדם, וגם לשון הגמרא והגדול יוצא בה, דמנה דיק הב"ח את דינו דוקא עראי ולא בקבע, מוכח כן, וכן נסתלקה השגת העלת תמיד מעל הב"ח והכנסת הגדולה. וזה נראה לפרש שהוא כונת המגן אברהם במה שפירס בסוף דבריו וסתם דאם הוא יוצא בטלית שאחרים אין יוצאין בו בטלה דעתו, ולא פרש דוקא באקראי, משמע דאפלו בקבע, ולא כתב לנו שום דבר שהוא נגד דברי הב"ח, מורה לנו בזה שהוא אינו סובר כמו שפרש האליה רבה את דברי הב"ח דלא אמרין בטלה דעתו היכא שהוא חולף בו בקבע, דליא. ועוד נראה בפשיטות דאפלו טלית שהקטן מתכסה בזה ראשו ורבו, אם אין דרך שום גדול לילך בו בשוק אפלו באקראי אף שהוא יוצא בו באקראי אם כן בטלה דעתו, ולדעת המגן אברהם שפירס כהג"ה ראוי להתמיר שלא לברך עליו, וזה גם כן כלל המגן אברהם במלותיו הקצרות, תדע דתא אדסמיק לה קאי דמירי בטלית שהקטן מתכסה בזה ראשו ורבו ונען ספרי מדרש שדחוק מאד כבאר דברי ספן אברהם פורש שסוף דבריו הוא כדמות רצנה לדברי ספרי וקאי על טלית שאין בו שער ראשו ורבו, ולא נחזיר ונדבר, גם בספר מנחת חשק לא משמע כן, אלא הוא דבר בפני עצמו ואדסמיק לה קאי, וכן מוכח בספר ארצות החיים. ולפי זה נראה דאפלו אם הוא חולף בה בקבע בטלה דעתו. אך אפלו אם תמצא לומר דכיון שהוא חולף בה בקבע לשוק לא אמרין בטלה דעתו אצל כל אדם, מכיון שהבגד תשיב בגד אצל קטן שיש בו כדי לכסות ראשו ורבו, על כל פנים בזה שאין בו כדי ראשו ורבו של קטן לא מחייב הליכתו בקבע, כן נראה לעניות דעתי בעזרת ח' ותרדק. ודע עוד, דמה שכתבנו לקמן במשנה ברורה ומה שנהגין האשכנזים וכו', אין יוצאין בזה כלל הוא לכלי עלמא, וכמו שכתב בספר ארצות החיים, דאפלו לדברי הב"ח שסובר דכיון שהגדול חולף בה בקבע הוא תשוב בגד, דוקא אם הוא יוצא בה בקבע לחצוץ דרך מלבוש בלי התפשט בה, לא בן אלה המחבאים כנפי כסותם בלי יתראת החוצה, כי באמת יתבישו לצאת בטליתם אלה הדומים לקמיעות על בגדיהם, אין שום הורא בזה, ועין בב"ח ובט"ז ובכל האחרונים שפירס מצוהין כדרכיה על זה: * לשוק, עין במשנה ברורה כמה שכתב, והסכימו האחרונים להתמיר וכו'. לכאורה צריך עיון לפי זה בזמנו אף אנו מכריזין על טלית קטן שלנו אפלו אם יהיה בו שער ארץ, הלא אין דרך שום גדול לילך בו בשוק, אבל באמת זה אינו, דגדול נקרא כענינו נער בן שלש עשרה שנה, כדמשמע מדברי הב"ח וארצות החיים, ולשוק שכתב בשלחן ערוך לאו דוקא, והוא הדין על פתח ביתו כרחוב וכמו שכתב אליה רבה, ובדאי לא יתביש נער בן שלש עשרה שנה לילך בו בימות החמה לחצוץ על פתח ביתו. עוד נראה לי פשוט כלאו הכי דעל ידי זה לא בטל ממנו שם בגד, ולא אמרו רק אם הוא מתבייש לילך בו מפני קצורו, דאם לא כן אפלו אם יהיה בטלית קטן כדי ראשו ורבו של גדול ואפלו אם יגיע עד קרסליו הכי נמי דיפטר מציצית, וכי תימא הכי נמי, אם בן במקומות שהגדול מתבייש לצאת בו בטלית גדול בשוק הכי נמי דטלית גדול יפטר מציצית, אלא ודאי דכונת הגמרא הוא דוקא אם אנשי המדינה מתביישין לילך בו באקראי לשוק מפני קצורו, או לא תשיב בגד, מה שאין בן כענינו שהבייש הוא מפני שדרך אותו הבגד ללבוש תחת בגדיו ולא על בגדיו, לא בטל על ידי זה מנה שם בגד. ועין במשנה ברורה עוד מה שכתבנו לענין שעור הבגד ודי בשלשת רבעי אמה, ונראה לכאורה דשעור זה מחייב דוקא אם הטלית נארג או נתפר כעין מרבע ובאמצע יש בית הצואר, אבל אם נעשה צד אחד של מלפניו ואחד מלאחרי ובאמצע הוא מתפר בצד אחד במקצתו ובצד השני מחברו לפי שעה בעת שלובשו על ידי קרסים, יש לעין אם די בשעור הזה, ואולי דמצרפינן צד אחד להשיג גם לענין שעור כמו דמצרפינן

שער הציון

א (6) מהרי"ל, ולפי באור מנחת חשקל, עין שם: (3) נקרא: (2) ארצות החיים וכן משמע בב"ח: (7) אלה רבה ותי אדם: (5) תוספות ותוספתו ועוד פוסקים: (1) הב"ח ותי"ז ותמנן אברהם וישא אחרונים, וכן חסדים הנ"ל, עין שם: (1) בן פתח בארצות החיים: (2) בן פתח בארצות החיים בשם ספר משמיו לב שמדד וקצא בן ראשו ורבו של קטן בן תשע, והוא אמה וחצי, עין שם: (5) כתי אדם וכן בארצות החיים ובכמה ספרים הנרעיש על זה: (6) מנחם עד סוף בבאור היטב:

הריטוב 1. אפוד.